

Open Schools Journal for Open Science

Vol 6, No 2 (2023)

Open Schools Journal for Open Science - Special Issue -IDEA Conference Proceedings

Γνώσεις και Αντιλήψεις Νέων σχετικά με τον Διαδικτυακό Εκφοβισμό

Ελένη Μάλλιου, Μαριάντα Λιγνού, Χριστόφορος Μαυρουδής, Κωνσταντίνος Κατσανός

doi: [10.12681/osj.34105](https://doi.org/10.12681/osj.34105)

Copyright © 2023, Ελένη Μάλλιου, Μαριάντα Λιγνού, Χριστόφορος Μαυρουδής, Κωνσταντίνος Κατσανός

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Μάλλιου Ε., Λιγνού Μ., Μαυρουδής Χ., & Κατσανός Κ. (2023). Γνώσεις και Αντιλήψεις Νέων σχετικά με τον Διαδικτυακό Εκφοβισμό. *Open Schools Journal for Open Science*, 6(2). <https://doi.org/10.12681/osj.34105>

Γνώσεις και Αντιλήψεις Νέων σχετικά με τον Διαδικτυακό Εκφοβισμό

Ελένη Μάλλιου, Μαριάντα Λιγνού, Χριστόφορος Μαυρουδής, Κωνσταντίνος Κατσανός

Περίληψη

Στην εργασία μας ασχοληθήκαμε με τον διαδικτυακό εκφοβισμό. Δημιουργήσαμε ένα ερωτηματολόγιο στην πλατφόρμα «Google Forms», με στόχο να μάθουμε τι σημαίνει διαδικτυακός εκφοβισμός για τα παιδιά της ηλικίας μας και πως θα αντιδρούσαν σε αυτόν. Οι ερωτήσεις αφορούν στον ορισμό, τις μορφές που μπορεί να πάρει ο διαδικτυακός εκφοβισμός, καθώς και τους πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης περιστατικών διαδικτυακού εκφοβισμού. Το ερωτηματολόγιο αυτό το δώσαμε σε συμμαθητές μας, ηλικίας 12 με 17 ετών. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι έφηβοι είναι ενήμεροι σχετικά με τις μορφές και τους αποτελεσματικούς τρόπους αντιμετώπισης του διαδικτυακού εκφοβισμού.

Λέξεις κλειδιά: διαδικτυακός εκφοβισμός (*cyberbullying*), ερωτηματολόγιο, έφηβοι

Εισαγωγή

Ο όρος διαδικτυακός εκφοβισμός (*cyberbullying*) αφορά τον εκφοβισμό, την απειλή, την ταπείνωση ή την παρενόχληση παιδιών, προεφήβων και εφήβων που δέχονται μέσω του διαδικτύου, κινητών τηλεφώνων είτε άλλων ψηφιακών τεχνολογιών από συνομηλίκους τους.

Οι μορφές του διαδικτυακού εκφοβισμού μπορεί να είναι πραγματικά πολλές, καθώς μέσα από κάθε νέο κοινωνικό δίκτυο ή κάθε νέα εφαρμογή ή κάθε νέο παιχνίδι μπορεί να προκύψει κάποια μορφή διαδικτυακού εκφοβισμού. Ενδεικτικά, κάποιες μορφές είναι:

- Επαναλαμβανόμενη αποστολή ηλεκτρονικών ή τηλεφωνικών μηνυμάτων
- Παρέμβαση και παρενόχληση οποιασδήποτε διαδικτυακής δραστηριότητας του ατόμου
- Είσοδος σε προσωπικούς διαδικτυακούς λογαριασμούς του ατόμου
- Αποστολή φωτογραφιών ή προσωπικών πληροφοριών του ατόμου σε πολλαπλούς παραλήπτες
- Αποστολή απειλητικών μηνυμάτων σε αλλά άτομα υποκρινόμενοι το άτομο που εκφοβίζεται

Νέοι και διαδίκτυο

Σύμφωνα με έρευνα του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου ΙΤΕ (2021), το 35% των παιδιών ξεκινούν να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο στην ηλικία των 6-8 ετών, το 30.8% στα 9-11 χρόνια, ενώ το 21% μεταξύ 3-5 ετών. Παράλληλα, τα παιδιά αποκτούν προφίλ σε κάποιο Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης στην ηλικία των 11-13 ετών.

Σχετικά με το φαινόμενο του Διαδικτυακού Εκφοβισμού, περίπου 15-35% των εφήβων έχει πέσει θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού, ενώ 10-20% των εφήβων παραδέχεται την ανάμειξή του σε περιστατικά εκφοβισμού. Τα κορίτσια έχουν περισσότερες πιθανότητες να εμπλακούν συχνότερα από ότι τα αγόρια σε περιστατικά διαδικτυακού εκφοβισμού. Τέλος, η πλειονότητα των ατόμων που υφίσταται είτε ασκεί διαδικτυακό εκφοβισμό είναι ηλικίας 12-16 ετών.

Μεθοδολογία

Ο στόχος της έρευνάς μας είναι να εξετάσουμε τις γνώσεις και αντιλήψεις των μαθητών σχετικά με τον διαδικτυακό εκφοβισμό. Συγκεκριμένα, δημιουργήσαμε ένα σύντομο ερωτηματολόγιο το οποίο περιλαμβάνει έξι ερωτήσεις σχετικά με τις μορφές και τους τρόπους αντιμετώπισης του διαδικτυακού εκφοβισμού. Για τη συμπλήρωση του ημερολογίου χρησιμοποιήσαμε την ιστοσελίδα «Google Forms».

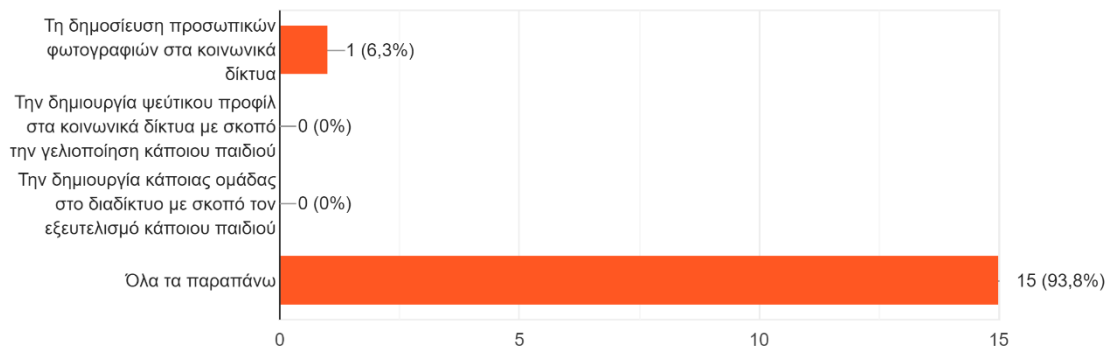
Αποτελέσματα

Το δείγμα μας αποτελείται από 16 μαθητές της Α' Λυκείου (11 κορίτσια, 5 αγόρια) ηλικίας 14 έως 17 ετών (6 μαθητές 14-15 ετών, 10 μαθητές 16-17 ετών).

Μορφές διαδικτυακού εκφοβισμού

Όπως φαίνεται στα Σχήματα 1 και 2, η συντριπτική πλειοψηφία αναγνώρισε τις διαφορετικές μορφές που μπορεί να πάρει ο εκφοβισμός, όπως αποστολή εκφοβιστικών μηνυμάτων, αποστολή βλαβερού περιεχομένου και διάδοση φημών, η δημοσίευση προσωπικών φωτογραφιών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (ΜΚΔ), τη δημιουργία ψεύτικου προφίλ στα ΜΚΔ με σκοπό τον εξευτελισμό κάποιου ατόμου κα.

Ποιες από τις παρακάτω μορφές μπορεί να πάρει ο διαδικτυακός εκφοβισμός;
16 απαντήσεις

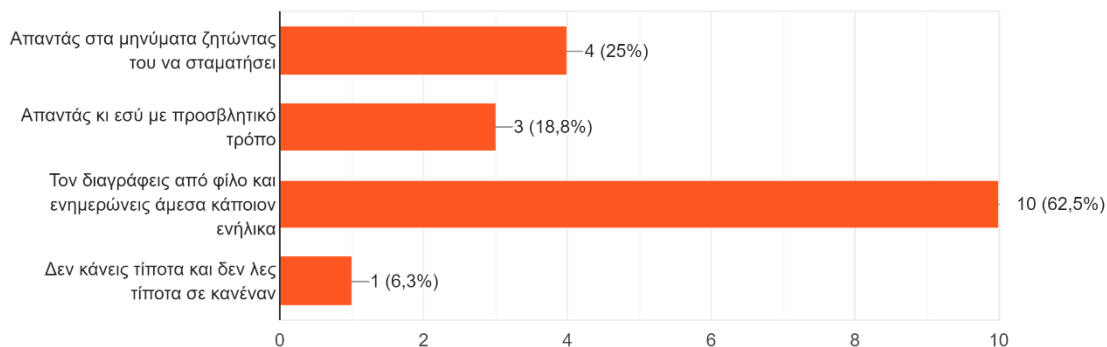

Σχήμα 1: Μορφές Διαδικτυακού Εκφοβισμού

Διαχείριση διαδικτυακού εκφοβισμού

Στην ερώτηση σχετικά με τους τρόπους διαχείρισης ενός περιστατικού διαδικτυακού εκφοβισμού, το 62% απάντησε πώς θα διέγραφε το άτομο και θα απευθυνόταν σε κάποιον ενήλικα, ενώ το 25% των μαθητών απάντησε ότι θα του ζητούσε να σταματήσει. Ωστόσο, το 19% απάντησε ότι θα απαντούσε με προσβλητικό τρόπο και το 6% ότι δεν θα έκανε τίποτα (Σχήμα 2). Οι συμμετέχοντες μπορούσαν αν επιλέξουν παραπάνω από μία απαντήσεις άρα το άθροισμα ξεπερνά το 100%.

Τι πρέπει να κάνεις σε περίπτωση που κάποιος σε παρενοχλεί μέσω συνομιλίας;
16 απαντήσεις

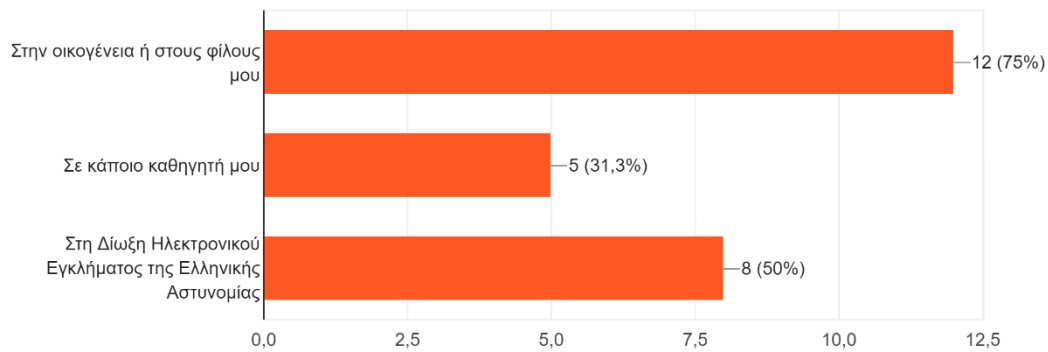

Σχήμα 2: Αντιμετώπιση περιστατικού εκφοβισμού μέσω συνομιλίας

Στην ερώτηση σε ποιον θα απευθύνονταν σε περίπτωση που αντιμετώπιζαν περιστατικό εκφοβισμού, η πλειοψηφία (75%) θα απευθυνόταν στην οικογένεια ή στους φίλους τους,

ενώ το 50% θα απευθυνόταν στη Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος και περίπου το 30% θα απευθυνόταν σε κάποιον καθηγητή.

Σε περίπτωση που πέσεις θύμα διαδικτυακού εκβιασμού πού μπορείς να απευθυνθείς;
16 απαντήσεις

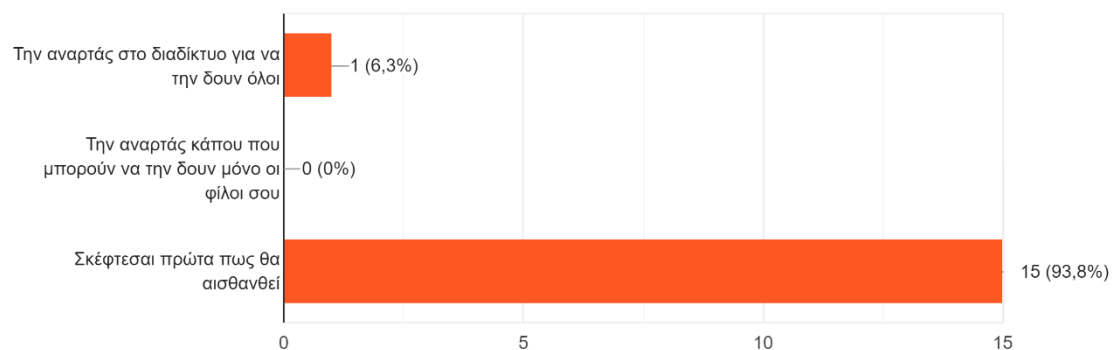

Σχήμα 3: Πηγές στήριξης

Η μεγάλη πλειοψηφία ανέφερε ότι θα σκεφτόταν τα αισθήματα του άλλου παιδιού αν κάποιος έστειλε μια ντροπιαστική φωτογραφία για κάποιον συμμαθητή (Σχήμα 4).

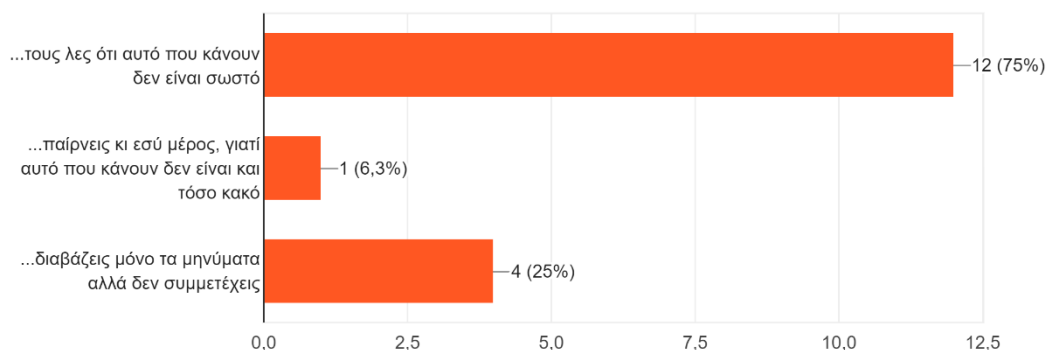
Τέλος, αν στις συνομιλίες μεταξύ συμμαθητών όλοι φέρονταν άσχημα προς ένα παιδί, το 75% θα έλεγε στους υπόλοιπους ότι δεν είναι σωστό, το 25% θα παρακολουθούσε και δεν θα συμμετείχε, ενώ μόλις ένα άτομο απάντησε ότι θα έπαιρνε μέρος (Σχήμα 5).

Κάποιος φίλος σου, σου αναφέρει μια ντροπιαστική πληροφορία για κάποιον άλλο συμμαθητή σου
16 απαντήσεις

Σχήμα 4: Διαχείριση ντροπιαστικών πληροφοριών

Στις συνομιλίες με συμμαθητές όλοι είναι κακοί με έναν συγκεκριμένο συμμαθητή...
16 απαντήσεις

Σχήμα 5: Αντιμέτωπιση χλευαστικών μηνυμάτων

Συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα της έρευνάς μας φαίνεται ότι οι περισσότεροι μαθητές γνωρίζουν τις μορφές του διαδικτυακού εκφοβισμού. Επίσης, θα αντιδρούσαν με αποτελεσματικό τρόπο σε καταστάσεις εκφοβισμού, τόσο σαν δέκτες όσο και σαν παρατηρητές. Οι περισσότεροι μαθητές θα απευθύνονταν σε κάποιον ενήλικα, για να διαχειριστούν τον διαδικτυακό εκφοβισμό. Ωστόσο, ένα μικρό ποσοστό των μαθητών δεν θα επέλεγε αποτελεσματικούς τρόπους διαχείρισης. Σε αντίστοιχη έρευνα, τα ποσοστά είναι παρόμοια με τα δικά μας ευρήματα. Συγκεκριμένα, σε καταστάσεις διαδικτυακού εκφοβισμού, το 66% απέκλεισε τον θύτη, ενώ το 22% ενημέρωσε κάποιον ενήλικα.

Το φαινόμενο του Διαδικτυακού εκφοβισμού έχει σοβαρές επιπτώσεις για την ψυχική υγεία του θύματος, αλλά και του θύτη. Η πρόληψη είναι πάντα καλύτερη. Κάποιες προτάσεις για την προφύλαξή μας είναι:

- Δεν δίνουμε ποτέ τους κωδικούς μας σε κανέναν, ούτε στους καλύτερους φίλους μας.
- Ας συνειδητοποιήσουμε ότι η διαδικτυακή επικοινωνία δεν είναι ιδιωτική, καθώς οι άλλοι μπορούν να αντιγράψουν, να εκτυπώσουν και να μοιραστούν με άλλους όσα ανεβάζουμε στο Διαδίκτυο.
- Έχουμε στο μυαλό μας ότι, εάν κάποιος μας στείλει ένα μήνυμα και το προωθήσουμε ή γελάσουμε με αυτό, στην ουσία γινόμαστε και εμείς μέρος του εκφοβισμού.

Εάν βρεθούμε αντιμέτωποι με μια κατάσταση διαδικτυακού εκφοβισμού, σταματάμε αμέσως την επικοινωνία με το θύτη και εμπιστευόμαστε στους γονείς μας ή σε κάποιο ενήλικα το περιστατικό. Παράλληλα, δεν προωθούμε εκφοβιστικά μηνύματα και μπλοκάρουμε τα άτομα που ασκούν διαδικτυακό εκφοβισμό. Συμπερασματικά, τα

αποτελέσματα δείχνουν ότι οι έφηβοι γνωρίζουν λειτουργικούς τρόπους να αντιμετωπίσουν τον διαδικτυακό εκφοβισμό. Η ενημέρωση των νέων σχετικά με τους αποτελεσματικούς τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης είναι απαραίτητη.

Βιβλιογραφία

Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου <https://saferinternet4kids.gr/>

Σταύρου, Μ., Καναβού, Ε., Φωτίου, Α., Κοκκέβη Ά. (2020). Εκφοβισμός (bullying) μεταξύ των εφήβων-μαθητών στην Ελλάδα. Σειρά θεματικών τευχών: Έφηβοι, Συμπεριφορές & Υγεία. Αθήνα: Ερευνητικό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ψυχικής Υγείας, Νευροεπιστημών και Ιατρικής Ακριβείας ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΦΑΝΗΣ (ΕΠΙΨΥ).